

*Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek,
Documenta – centar za suočavanje s prošlošću, Gradanski odbor za ljudska prava*

Izjava za javnost

povodom presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske u predmetu protiv optuženoga B. Glavaš i ostalih za ratni zločin prema srpskim civilima počinjen u Osijeku 1991. godine¹.

Pravomoćnom presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske su, nakon 19 godina od počinjenja zločina, van razumne sumnje činjenično utvrđeni ratni zločini počinjeni nad srpskim civilima u Osijeku 1991. godine. Ta presuda konačno prekida negiranje zločina, ukida sintagmu da su se u ratnom Osijeku 1991. godine dogodili „tzv. zločini“ a žrtve više nisu „tzv. žrtve“ koje su dobile ono što su tražile, imenuje počinitelje i objelodanjuje namjeru i okrutnost zločina – način na koji su žrtve zlostavljane, mučene i ubijene, ili su pukim slučajem preživjele. Visina kazni je po našem mišljenju neprimjerena težini zločina i u odnosu na dosadašnju praksu suđenja za ratne zločine u Republici Hrvatskoj.²

Naime, istom presudom su svim optuženicima ublažene kazne na temelju rezoniranja Vrhovnog suda o olakotnim okolnostima koje, po našem mišljenju, relativiziraju zločin, pa čak i opravdavaju zločin i time slijede razmišljanja našeg pravosuđa iz devedesetih da hrvatski vojnik u obrambenom ratu ne može počinuti ratni zločin. Posebno zabrinjava što ovakvom presudom i obrazloženjem olakotnih okolnosti, kao i presudama Vrhovnog suda u predmetu zločina u Medačkom džepu i u predmetu za zločin na Koranskom mostu, Vrhovni sud Republike Hrvatske stvara pravosudnu praksu koja ne pridonosi prihvaćanju odgovornosti za učinjene zločine već ih, opravdava na način istovjetan prevladavajućem javnom mnijenju (da se, istina, radi o zločinu, no da su bila „takva vremena“) a, ujedno, se može tumačiti kao etnička pristranost u suđenjima za ratne zločine.

Naime, Vrhovni sud, po našem mišljenju pravilno, zaključuje da se u odnosu na prvooptuženoga B. Glavaša u slučajevima „garaža“ i „selotejp“ radi o jednom produljenom kaznenom djelu, počinjenom sa dva oblika izvršenja, jedno počinjeno nečinjenjem, a drugo činjenjem, u vremenskom kontinuitetu (od

¹ Sažeto o navedenoj presudi vidi u pridruženom dokumentu

² Primjerice: opt. F.M. za zločin protiv civilnog stanovništva počinjen u Čepinu u kome je ubijeno 8 osoba osuđen na kaznu zatvora od 15 godina; opt. T.M. i ostali su za zločin počinjen u Cerni u kome je ubijena četveročlana obitelj (dvoje malodobne djece) presuđeni na kazne zatvora od po 15, 12, 8 i 7 godina zatvora; opt. D.Đ. je za zločin u Ravnom Rašću pravomoćno presuđen na kaznu zatvora od 12 godina za ratni zločin nad civilnim stanovništvom u kome je ubijena 1 osoba; opt. S.P. je za zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika, u kome je od ozljeda preminula 1 osoba a zlostavljani su civili i ratni zarobljenici presuđen na 8 godina zatvora; opt. J.V. je za zločin protiv civilnog stanovništva počinjen u Borovu Selu (fizički maltretirao dva civila, bez smrtnih posljedica) osuđen je na 6 godina zatvora.

srpnja do prosinca 1991. godine), u istoj situaciji, koristeći isto svojstvo i iste okolnosti koje su bile motivom za činjenje tih zločina.

Iako Vrhovni sud, dakle, utvrđuje da su zločini u Osijeku započeli prije pada Vukovara, pri ublažavanju kazne svim optuženicima kao olakotne okolnosti vrednuje činjenicu da su zločini počinjeni u studenom i prosincu počinjeni u najtežim trenucima za opstanak Republike Hrvatske, u situaciji panike i straha, nakon pada Vukovara te da je riječ o svojevrsnom „situacijskom deliktu“ specifičnom za ratno stanje u kojem se našla Republika Hrvatska.

Mišljenja smo da je neprihvatljivo da zločin u Osijeku bude pravdan „cijevima uperenima u Osijek“ i panikom i strahom građana Osijeka nakon pada Vukovara. U trenucima panike i straha zapovjednici, bilo vojni bilo civilni, imaju još veću odgovornost za svoje postupke, pa bi im se to moglo uzeti i kao otegotna okolnost. Teza Vrhovnog suda o „situacijskom deliktu“ je opasna jer umanjuje odgovornost hrvatskih vojnika i policajaca u slučaju počinjenja ratnog zločina protiv civila, zarobljenika i ranjenika zbog situacije opasnosti u kojoj se RH nalazila. U odnosu na predmetni zločin je tek neprimjenjiva jer je dio optuženika, kako je sam Sud utvrdio, bio dio tajne grupe koja je u konspiraciji tijekom dužeg vremenskog perioda radila zločine.

Posebno ističemo kako privođenje, mučenje i ubijanje nevinih civila u Osijeku nema nikakve uzročno-posljedične veze sa nevinim žrtvama u Vukovaru. Naime, prosto je ironično da se s navíše pravosudne instance zločini opravdavaju nevinim žrtvama zločina u Vukovaru a da se ne čini dovoljno da se zločini počinjeni u Vukovaru i ostalim mjestima ne istraže i sankcioniraju³.

Također, smatramo da posebne zasluge u Domovinskom ratu, kao niti čin u vojsci ili status časnika/ce ili dočasnika/ce, ne bi trebalo vrednovati kao olakotnu okolnost. Sve navedeno obvezuje na uzornost, visoku svijest o potrebi poznavanja i poštivanja odredbi međunarodnog humanitarnog i ratnog prava, što je u konkretnom slučaju i kod konkretnih optuženika izostalo. Štoviše, postoji zakonska osnova na temelju članka 36. Zakona o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske da se počiniteljima ovog zločina oduzmu odlikovanja što su kao nositelji tih odlikovanja postupali protivno pravnom poretku i moralnim zasadama RH.

Nadalje, nije prihvatljiva argumentaciju kojom je Vrhovni sud opt. Gordani Getoš Magdić i opt. Zdravku Dragiću posebno vrednovao doprinos razotkrivanja kaznenih djela, a glede utvrđivanja kaznene odgovornosti u odnosu na opt. Branimira Glavaša, opt. Ivica Krnjaka i opt. Gordanu Getoš Magdić, ne uzimajući u obzir činjenicu da su ovi optuženici iznoseći obranu na glavnoj raspravi opovrgnuli tvrdnje dane u fazi predistrage i tijekom istražnog postupka navodeći da su im policijski djelatnici iznudili priznanje zlostavljajući ih i ucjenjujući ih.

Pitamo se kako to da Vrhovni sud pri odmjeravanju kazne prvooptuženome Branimiru Glavašu nije uzeo u obzir okolnosti koje se tiču ličnosti počinitelja izvan konteksta djela, odnosno da se, kao zastupnik u Hrvatskom saboru nije odazvao sudu nego se nalazi u bijegu.

Osijek, Zagreb, 6. kolovoza 2010. godine

Katarina Kruhonja, za Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Vesna Teršelič, za *Documentu* - Centar za suočavanje s prošlošću

Zoran Pusić, za Građanski odbor za ljudska prava

³ *Primjerice, u optužnici ŽDO iz Vukovara, br. KDO-K-41/99, od 24. prosinca 2002. godine, protiv opt. Veljka Kdtijevića i dr. zbog krivičnih djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, ratni zločin protiv bolesnika i ranjenika i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika je kao vrijeme počinjenja zločina na Ovčari naveden 18. studeni 1991. godine, unatoč tome što je na Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju u Den Haagu i Višem sudu u Beogradu, gdje su se vodili kazneni postupci za zločina na Ovčari, utvrđeno da je taj zločin počinjen 20/21. studenoga.*